

နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကိုဘာသာစကားတာဝန်(၇)ရပ် ဖြင့်လေ့လာခြင်း (လူမှုဘာသာဗေဒ လေ့လာချက်)

ဝင်းမင်းအောင်^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို လူမှုဘာသာဗေဒ၏ စကားတာဝန် (၇)ရပ်ဖြင့် လေ့လာ တင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းကို အပိုင်း (၅) ပိုင်းဖြင့်လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။ လေ့လာတင်ပြရာတွင် လူတို့နေ့စဉ် ပြောဆိုနေသော စကားတိုင်းတွင် တာဝန်များပါဝင်နေကြောင်းကို သိရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ -စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံများ၊ စကားတာဝန်၊ လူမှုအခြေအနေ၊ ပြောသူ၊ နာသူ၊ သင်္ကေတ

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် လူတို့နေ့စဉ်ပြောဆိုနေကြသော နေ့စဉ်သုံးစကားများအားလုံးသည် စကား ဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းရင်းခံများ၊ စကားတာဝန်များပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့်နေ့စဉ်သုံးစကား များ၏ ပြောရခြင်းအကြောင်းရင်းခံနှင့် စကားတာဝန်များမည်သို့ဆက်စပ်နေသည်ကိုသိရှိရန် ရည်ရွယ်၍ လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ပြောစကားတစ်ခုဖြစ်လာရန် စကားဖြစ်ရပ်ရှိသကဲ့သို့ စကားအကြောင်းရင်းခံများ သည်လည်း လိုအပ်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် အပြောစကားများတွင် စကားတာဝန်များသည် ပါဝင်လာပါ သည်။ စကားဖြစ်ရပ်တွင် ဖြစ်နိုင်သည့်အခြေအနေ (၄) မျိုးရှိပြီး စကားအကြောင်းရင်းခံ (၇) ရပ်နှင့် စကားတာဝန် (၇)ရပ်တို့ ချိတ်ဆက်နေပုံကို အဓိကထားပြီး လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာ ရာတွင် လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ အဓိကထားပြီး လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ လူတိုင်းသည် နေ့စဉ် စကားအမျိုးမျိုးကို ပြောဆိုလျက်ရှိကြပြီး ထိုစကားများသည် လူမှုဘာသာဗေဒ လေ့လာသူတို့အတွက် မည်သို့အထောက် အကူပြုကြောင်းကို သိရှိစေရန်ရည်ရွယ်၍ လေ့လာတင်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါ သည်။

စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ယခုတင်ပြမည့် စာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဖတ်ရှုလေ့လာထားသည့် သုတေသနစာတမ်းများ၊ သုတေသနကျမ်းများကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ဖတ်ကြားခဲ့သော စာတမ်းဖြစ်သည့် နေ့စဉ်သုံး မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားလုံးသစ်ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲမှုများစာတမ်းတွင် လူမှုဘာသာဗေဒ ဘာသာရပ်၏ ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သော ဘာသာစကားပြောင်းလဲမှုကို အဓိကလေ့လာထား သောစာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ တိုးတက်ရှင်သန်မှုနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ဝန်းလာမှုတို့ကို ဆန်းစစ်လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

^၁ မြန်မာဘာသာဌာန၊ ရန်ကုန်နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန ၂၀၀၄-၂၀၀၅ ခုနှစ် ပညာရေးစုံညီပွဲတော်၊ သုတေသနစာတမ်းဖတ်ပွဲ၌ ဖတ်ကြားခဲ့သည့် မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတ ရောသုံးခြင်း စာတမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကားပြောဆိုနေစဉ်အတွင်း အခြားဘာသာ စကား၏အစိတ်အပိုင်းများကို ရောနှောသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မြန်မာဘာသာစကား၏ သဘောလက္ခဏာများကို စကား သင်္ကေတရောသုံးခြင်းရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် စကားသင်္ကေတ ရောသုံးခြင်းကြောင့် တစ်ဖက်တွင် ဘာသာစကားတိုးပွားမှုအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အခြားတစ်ဖက်တွင် မြန်မာဘာသာစကား၏သွင်ပြင်ကို ထိပါးစေနိုင်သည့် ဆိုးပြစ်များ လည်းရှိကြောင်း ကို တင်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ကျင်းပသည့် မြန်မာနိုင်ငံဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရှင်အဖွဲ့သတ္တမအကြိမ်သုတေသနစာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် တင်သွင်းသည့် မြန်မာဘာသာစကားရှိ ဘာသာစကားဆိုင်ရာနှုန်းစံ (လူမှုဘာသာဗေဒလေ့လာချက်)တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လိုက်နာ ကျင့်သုံးအပ်သည့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာနှုန်းစံများကို ဘာသာဗေဒနှုန်းစံ (၄) ရပ်၊ လူမှုဘာသာဗေဒနှုန်းစံ (၄) ရပ်ဖြင့် လေ့လာထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကားအကြောင်း ခြေခြေမြစ်မြစ် သိရှိနိုင်စေရန်လည်းကောင်း၊ မြန်မာဘာသာစကား၏ စံစကားသတ်မှတ်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းနိုင်စေရန်လည်းကောင်း၊ မြန်မာဘာသာစကားကို မှန်ကန်တိကျစွာ အသုံးပြုနိုင်ရန် လည်းကောင်း၊ မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာမှု နယ်ပယ်ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာနိုင်စေရန်လည်းကောင်း အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ရေးသားထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

မတင်တင်ချို၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ပါရဂူဘွဲ့အတွက်တင်သွင်းသော ရန်ကုန် မြို့ပြသုံးမြန်မာဘာသာစကားကို လူမှုဘာသာဗေဒအမြင်ဖြင့်လေ့လာချက် ပါရဂူကျမ်းသည် မြို့ပြဘာသာ စကားအသုံးပြုပုံနှင့် အသုံးပြုသောဝေါဟာရများတွင် လူမှုနောက်ခံသဘောထားများ ပါရှိနေသည်ကို ဆန်းစစ်ရန်အတွက် အဓိကထားလေ့လာထားသော ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤကျမ်းတွင် ရန်ကုန်မြို့ပြတွင် ဘာသာစကား ကွဲပြားမှုများလေ့လာရာ၌ တိုင်းခြားဘာသာစကားကို အသံလှယ်ချေးငှား ချုပ်ငြိမ်းစေ၊ ဘာသာပြန်မွေးစားချုပ်ငြိမ်းစေ၊ ဘာသာစကားကို အတိုကောက်ပြုချုပ်ငြိမ်းစေ၊ အနက်ချဲ့ထွင်ချုပ်ငြိမ်းစေ ပြောဆို သုံးစွဲသည်ကို တွေ့ရကြောင်းနှင့် ပြောဆိုသုံးစွဲသည်ကို ဝေါဟာရများတွင် လူမှုသဘောထားများ၊ လုပ်ငန်း ခွင်အခြေအနေများ၊ ပြောသူနာသူ ကြားသူတို့၏အခြေအနေ၊ အဆင့်အတန်းများ ပါရှိနေကြောင်းကို လေ့လာထားသည့် ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။

မနီနီဝင်း၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း ဖြစ်သည့် နေ့စဉ်သုံးမြန်မာစကားရှိ ဂယက်အနက်ထင်သော စကားလုံးများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့်လေ့လာချက် ပါရဂူကျမ်းတွင် နေ့စဉ်သုံးမြန်မာစကားများတွင် ဂယက်အနက်များပါဝင်နေကြောင်းနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ကြွယ်ဝမှုရှိကြောင်းကို ဖော်ထုတ်ထားသော ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤကျမ်းတွင် နေ့စဉ်သုံးစကားများတွင် ပါဝင်နေသောဂယက်အနက်ထင်ဟပ်နေသည့် စကားလုံးများကို အဓိကထား လေ့လာထားကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။

မစိုးစိုးမြင့်၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း ဖြစ်သည့် မြန်မာဘာသာစကားရှိ အပြန်အလှန်ပြောစကားပုံစံများကို လက်တွေ့အတ္ထုဗေဒ(Pragmatics) အမြင်ဖြင့်လေ့လာချက် ပါရဂူကျမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကား၌တွေ့ရသော အပြန်အလှန်ပြော စကားပုံစံ များကိုလေ့လာရာတွင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အဆင့်အတန်းအမျိုးမျိုးတွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသည့် အာလာပသလ္လာပစကားများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ လေ့လာတင်ပြထားသည့်ကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤကျမ်း တွင် အပြန်အလှန်ပြောစကားများကို လက်တွေ့အတ္ထုဗေဒရှုထောင့်မှ အဓိကထားလေ့လာ တင်ပြထား သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မဥမ္မာစိုး၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်းဖြစ်သည့် မြန်မာဘာသာစကားရှိလမ်းညွှန်မှုအသုံးများ ပါရဂူကျမ်းတွင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပြောဆိုသုံးစွဲလျက် ရှိသော ဘာသာစကားများအတွင်းမှ လမ်းညွှန်မှုသဘောသက်ရောက်သည့် စကားလုံးများကို လူမှုဘာသာ ဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် လမ်းညွှန်မှုအသုံးကို လူမှုဆက်ဆံရေး နယ်ပယ်အတွင်း နေ့စဉ်ပြောဆိုနေသော စကားများမှလမ်းညွှန်မှုများ၊ မြန်မာစာပေ အရေးအသားများမှ ဆုံးမလမ်းညွှန်မှုများကို အဓိကထားလေ့လာ ထားသည့်ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။

စိုင်းမောင်မောင်မြင့်၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်းဖြစ်သည့် မြန်မာဘာသာစကားရှိ အပြောစကားပုံစံများလေ့လာချက် ပါရဂူကျမ်းတွင် မြန်မာ ဘာသာစကားရှိ အပြောပုံစံများသည် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ လိင်၊ အသက်အရွယ်၊ လူမှုဂုဏ်အဆင့်အတန်း တို့အပေါ်အခြေခံ၍ ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်လေးစားမှု၊ ဂရုတစိုက်မှု၊ ယဉ်ကျေးပျူငှာမှု၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံတို့အပေါ်အခြေခံ၍လည်း ပြောဆို ကြကြောင်းကို တွေ့ရကြောင်းတင်ပြထားပါသည်။ ဤကျမ်းတွင် စကားပြောဖြစ်စဉ် (၁၀) မျိုး ပါဝင် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ယခုတင်ပြထားသည့် စာတမ်းများ၊ ပါရဂူကျမ်းများနှင့် ကျွန်တော်တင်ပြမည့် နေ့စဉ်သုံးအပြော စကားများကို ဘာသာစကားတာဝန် (၇) ရပ်ဖြင့်လေ့လာခြင်း (လူမှုဘာသာဗေဒ လေ့လာချက်) စာတမ်း တို့ကို လူမှုဘာသာဗေဒ၏ ဘာသာစကားတာဝန် (၇) ရပ်ဖြင့် ချိန်ထိုးလေ့လာထားပါသည်။ ကျွန်တော့် လေ့လာမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တင်ပြရလျှင် နေ့စဉ်ပြောဆိုသုံးနှုန်းနေသည့် အပြောစကားတိုင်းသည် ဘာသာ စကားတာဝန်တစ်ခုခုနှင့် အစဉ်အမြဲခွန်တွဲပါဝင်လျက်ရှိကြောင်းကို သိစေရန်ရည်ရွယ်၍ ရေးသားထား သောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

နည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် နည်းနာအားဖြင့် လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ အဓိကထား၍ လေ့လာတင်ပြပါ မည်။ နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို လေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်၍ လူမှုဘာသာဗေဒ၏ စကားတာဝန် (၇) ရပ်ကို နည်းနာအဖြစ်လေ့လာတင်ပြပါမည်။

ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို ဘာသာစကားတာဝန် (၇) ရပ်ဖြင့်လေ့လာ တင်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး

လူမှုဘာသာဗေဒ သီအိုရီဖြစ်သော စကားတာဝန် (၇) ရပ်ဖြင့်ချဉ်းကပ်လေ့လာတင်ပြပါမည်။ စကားတာဝန် (၇) ရပ်နှင့်ပတ်သက်သော သီအိုရီကို ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ လူမှုဘာသာ ဗေဒမိတ်ဆက်စာအုပ်မှ ထုတ်နှုတ်၍လေ့လာပါသည်။

လူတို့၏အသုံးအဆောင်တစ်ခုဖြစ်သော ဘာသာစကားသည် အကြောင်းမဲ့ပေါ်ပေါက်လာသည်မဟုတ်ပေ။ စကားဖြစ်ပေါ်လာစေသည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်စဉ်များရှိသည်။ အကြောင်းရင်းခံများရှိသည်။ ထိုစကားကထမ်းဆောင်မည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာနှင့် တာဝန်များရှိသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုကို အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် အဝန်းအဝိုင်းတစ်ခုအတွင်းရှိ စကားဖြစ်ရပ် (Speech event)၊ စကားအကြောင်းခံများ (Speech factors) နှင့် စကားတာဝန်များ (Speech functions)ကို လူမှုဘာသာဗေဒကလေ့လာသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၇၀)

လူနှစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦးထက်ပိုသော သူအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ပြောဆိုလျက်ရှိသည့် ဘာသာစကားအဝန်းအဝိုင်းတစ်ခု၏ ဖြစ်ရပ်ဖြစ်စဉ်ကို စကားဖြစ်ရပ်ဟုခေါ်သည်။ ဘာသာစကားဟုဆိုရာတွင် အပြောဘာသာစကား၊ အရေးဘာသာစကားသာမက ဘာသာစကားသဘောသက် ရောက်စေသည့် ကိုယ်ခန္ဓာလှုပ်ရှားမှုများ၊ မျက်နှာပေးများ၊ အချက်ပြခြင်းများလည်း အကျုံးဝင်နိုင်သည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့ဆုံသည့်အခါ လက်ပြခြင်းသည် စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ နှုတ်ကမထွက်သည့်တိုင် နှုတ်ဆက် သည့် သဘောဖြစ်သည်။

စကားဖြစ်ရပ်သည် ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အဖြစ်အပျက် (Communication event) တစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ စကားဖြစ်ရပ် တစ်ခုတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲသူများကို ပြောဖော်များဟုခေါ်သည်။ နှစ်ဦးသို့မဟုတ် နှစ်ဦးထက်မကသော ပြောဖော်များပါဝင်သည့် ဘာသာစကားအဝန်းအဝိုင်းတစ်ခု၏ ဖြစ်ရပ်ဖြစ်စဉ်သည် စကားဖြစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် စာသင်ခန်းတစ်ခုတွင် စာသင်ကြားပို့ချနေချိန်၌ စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထိုစကားဖြစ်ရပ်တွင် ဆရာနှင့်ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများသည် ပြောဖော်များဖြစ်ကြသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၇၁)

ဘာသာစကားအသုံးပြုသည့် အဝန်းအဝိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် ဖြစ်ရပ်ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်။ စကားဖြစ်ရပ်ပုံစံများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

(၁) တစ်ဦးမှ တစ်ဦးသို့ပြောသည့်ပုံစံ (one to one form)

ပြောဖော်နှစ်ဦးသာရှိသည့် စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ သူငယ်ချင်းနှစ်ဦးပြောဆိုခြင်း၊ ဖခင်နှင့်သားပြောဆိုခြင်း၊ ဆရာဝန်နှင့် လူနာပြောဆိုခြင်း စသည့်ပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။

(၂) တစ်ဦးမှ အများသို့ပြောသည့်ပုံစံ (one to many form)

စာသင်ခန်းတွင် ဆရာကတပည့်ကို ခိုင်ခံ့ပြောဆိုခြင်း၊ အစည်းအဝေးတွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားခြင်း၊ ဟောပြောပွဲတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်က ခိုင်ခံ့ပြောဆိုခြင်းစသည့်ပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။

(၃) အများမှ တစ်ဦးသို့ပြောသည့်ပုံစံ (many to one form)

တပည့်အများက ဆရာတစ်ဦးတည်းကို ဝိုင်းဝန်းပြောဆိုခြင်း၊ အစည်းအဝေးတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို အများကဝိုင်းဝန်းပြောဆိုခြင်း၊ ပရိသတ်အများက တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုဝိုင်းဝန်း ပြောဆိုခြင်းစသည့်ပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။

(၄) အများမှ အများသို့ပြောသည့်ပုံစံ (many to many form)

အားကစားပွဲများတွင် တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်အားပေးသည့်ပရိသတ်အချင်းချင်း အပြန်အလှန်အော်ဟစ်ပြောဆိုခြင်း၊ အုပ်စုတစ်စုနှင့် တစ်စုအပြန်အလှန်ပြောဆိုခြင်း စသည့်ပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ပြောဖော်များသည် အချင်းချင်း**စကားဖြန့်ဝေခြင်း** (distribution of speech)ကို ဆောင်ရွက်ရသည်။ **စကားဖြန့်ဝေခြင်း**တွင် နည်းနှစ်နည်းရှိနိုင်သည်။ ပထမနည်းမှာ စကားဝိုင်းတွင်တစ်ဦး တစ်ယောက်က လက်ဝါးကြီးအုပ်၍ ဒိုင်ခံပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ စကားဝိုင်းတစ်ခုတွင် ပြောဖော်မည်မျှရှိရှိ ထိုပြောဖော်များထဲမှ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းက ဒိုင်ခံပြောဆိုခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဒုတိယနည်းမှာ စကားဝိုင်းတွင်ပါဝင်သူ ပြောဖော်အချင်းချင်းမျှဝေပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သူပြောလိုက် ကိုယ်ပြောလိုက် အပြန်အလှန်မျှဝေပြောဆိုခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ဖြန့်ဝေနည်းကွဲပြားခြင်းမှာ လူမှုအခြေအနေပေါ်တွင်လည်းမူတည်သည်။ စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် တစ်ယောက်ယောက်က ဒေါသထွက်၍ ဖိပြောခြင်း၊ အာဝဇ္ဇန်းကောင်းသူ၏ စကားနောက်တွင် မြောပါသွားခြင်း၊ စာသင်ခန်းတွင်သင်ကြားပို့ချခြင်းတို့သည် ပထမနည်းကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ မိတ်ဆုံပွဲတစ်ခုတွင် အပြန်အလှန်ပြောဆိုခြင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုတွင် အပြန်အလှန်ငြင်းခုံခြင်းတို့သည် ဒုတိယနည်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် စကားအကြောင်းခံများလည်း ရှိရမည်။ အဓိကအားဖြင့်ပြောသူ၊ နာသူ၊ အချက်အလက်၊ လမ်းကြောင်း၊ သင်္ကေတ၊ အကြောင်းအရာ၊ နောက်ခံအခြေအနေဟူသည့် စကားအကြောင်းခံ (၇) ရပ်ရှိသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒ မိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၇၃)

(၁) ပြောသူ (addresser/sender/encoder)

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် စကားဖြန့်ဝေပေးပို့သူ၊ စကားသင်္ကေတပြုသူသည် ပြောသူဖြစ်သည်။ စာသင်ခန်းတစ်ခုတွင် စာသင်နေသောဆရာသည် ပြောသူဖြစ်သည်။ အစည်းအဝေးတွင် မိန့်ခွန်းမြွက်ကြားနေသော သဘာပတိသည် ပြောသူဖြစ်သည်။

(၂) နာသူ (addressee/receiver/decoder)

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် စကားလက်ခံသူ၊ စကားသင်္ကေတဖော်သူသည် နာသူဖြစ်သည်။ စာသင်ခန်းတစ်ခုတွင် ဆရာ၏သင်ကြားပို့ချမှုကို ခံယူနေသောကျောင်းသားကျောင်းသူများ၊ အစည်းအဝေးတွင် သဘာပတိမိန့်ခွန်းနားထောင်နေသူများ၊ ဟောပြောပွဲတွင် ဟောပြောချက်များကို နားထောင်နေသည့်ပရိသတ်များ စသည်တို့သည် နာသူများဖြစ်သည်။

(၃) အချက်အလက် (message)

ပြောသူနှင့်နာသူရှိလျှင် ပြောမည့်အချက်အလက်ရှိရမည်။ အချက်အလက်သည် စကားပုံသဏ္ဌာန် ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ စကားလုံးမဟုတ်သော ပုံသဏ္ဌာန်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ ကုန်စည်များတင်ပို့ ရာတွင်ကုန်ပစ္စည်း၏ ဘူးခွံများ၌ကုန်ပစ္စည်းကို ထောင်ထားစေလိုလျှင် ဒေါင်လိုက်မြားပုံဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကွဲတတ်သည်ဟုဖော်ပြလိုလျှင် ဖန်ခွက်ပုံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရေစိုမခံဟုဖော်ပြလိုလျှင် ထီးနှင့် မိုးစက်များပုံဖြင့်လည်းကောင်း ရေးဆွဲဖော်ပြထားခြင်းသည် ပြောသူကပေးလိုသော အချက် အလက်ကိုရုပ်ပုံဖြင့် ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးတွေ့ဆုံသောအခါလှမ်း၍ လက်ငှေ့ ရမ်းပြခြင်း၊ လက်သီးဆုပ်ပြခြင်း၊ လက်မထောင်ပြခြင်းစသည်တို့သည် အမူအရာဖြင့် အချက်အလက်ပေးခြင်းဖြစ် သည်။ ကားကွေ့လျှင် မီးဖြင့်အချက်ပြခြင်းသည် သင်္ကေတဖြင့်အချက်အလက် တစ်ခုခုရှိရခြင်းဖြစ်သည်။

(၄) လမ်းကြောင်း (channel)

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ပြောသူနှင့် နာသူအကြား အချက်အလက်များသွားရာလမ်းကြောင်း လို အပ်သည်။ မျက်နှာချင်းဆိုင်စကားပြောခြင်း၊ တယ်လီဖုန်းဖြင့် စကားပြောခြင်း၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံ ကြားတို့မှ ထုတ်လွှင့်ခြင်း၊ စာဖြင့်ရေးခြင်း၊ စာရေးသည်ကို ဖတ်ခြင်းစသည်တို့တွင် လမ်းကြောင်း မတူပေ။

စာသင်ခန်းတွင် ဆရာကသင်ကြားပို့ချရာတွင် မျက်နှာချင်းဆိုင် အချက်အလက်ပေးခြင်းဖြစ် သည်။ ထိုသို့ပေးရာတွင် အပြောရောအရေးပါ ပါဝင်သည်။ အပြောဖြင့် အချက်အလက်ပေးရာတွင် အသံလှိုင်းမှာ နားသို့ဝင်ရောက်သွားသည့်အတွက် အကြားလမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။ စာဖြင့်အချက်အလက် ပေးရာတွင် မျက်စိသို့ဝင်ရောက်သည့်အတွက် အမြင်လမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။ လမ်းကြောင်းပွင့်မှ အချက် အလက် ဝင်ရောက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်ကြောင်းမရှိလျှင် သို့မဟုတ် လမ်းကြောင်းပိတ်နေလျှင် အချက်အလက်ပို့၍မရပေ။ အနည်းဆုံး လမ်းကြောင်း တစ်ခုရှိရမည်။ အကြားလမ်းကြောင်းကို အများဆုံး အသုံးပြုလေ့ရှိသော်လည်း အမြင်လမ်းကြောင်းသည်လည်း အသုံးများသည့်လမ်းကြောင်း တစ်ခုဖြစ် သည်။ အခြားလမ်းကြောင်းများကိုလည်း တစ်ခါတစ်ရံအသုံးပြုနိုင်သည်။ အတို့အထိသည်လည်း လမ်းကြောင်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးတို့ထိ အချက်ပေးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မျက်မမြင် တို့၏ စာအရေးအသား စနစ်သည်လည်းကောင်း အတို့အထိလမ်းကြောင်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။

(၅) သင်္ကေတ (code)

သင်္ကေတသည် တစ်နည်းအားဖြင့် ဘာသာစကားကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ အသုံးပြုမည့် သင်္ကေတ ကိုပြောသူရောနာသူပါ သိထားရမည်။ မြန်မာဘာသာစကားဖြင့် ပြောဆိုမည်ဆိုလျှင် မြန်မာ ဘာသာ စကားသင်္ကေတကို ပြောသူရောနာသူပါ တတ်ကျွမ်းရမည်။ ပြောသူက အချက်အလက်ကို သင်္ကေတ တစ်မျိုးအသုံးပြုကာ နာသူထံပေးပို့ရသည်။ ထိုသင်္ကေတသည် နာသူသိရှိထားသော သင်္ကေတဖြစ်ရမည်။ ပြောသူသည် အတွေးတစ်ခုပေါ်လာသောအခါ စကားလုံးအဖြစ်ဖန်တီးပြီး နာသူထံပို့သည်။ နာသူက အနက်ဖော်ရသည်။

သင်္ကေတကို အသုံးပြုရာတွင် များသောအားဖြင့် ဘာသာဗေဒသင်္ကေတဖြစ်သည့် ဘာသာ စကားကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဟန်ပန်အမူအရာကိုလည်းသုံးသည်။ ဘာသာစကား

သင်္ကေတကို နားမလည်သူအချင်းချင်း အချက်အလက်ပေးပို့သည့်အခါ စကားလုံး ပုံသဏ္ဌာန်သုံး၍ မရပေ။ ထိုအခါ စကားလုံးမဟုတ်သော ပုံသဏ္ဌာန်များအသုံးပြု၍ သင်္ကေတပြုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသင်္ကေတကို လက်ခံသူက နားလည်အနက်ဖော်နိုင်စွမ်းရှိရမည်။

(၆) အကြောင်းအရာ (topic)

အကြောင်းအရာသည် အချက်အလက်နှင့် အတော်အတန်ကွဲပြားသည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုတွင် အချက်အလက်များစွာ ပါဝင်သည်။ လူမှုဘာသာဗေဒကို အကြောင်းအရာတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်လျှင် စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံ၊ စကားတာဝန် စသည်တို့သည် လူမှုဘာသာဗေဒအကြောင်းအရာအောက်တွင် ပါဝင်သော အချက်အလက်များဖြစ်သည်။

(၇) နောက်ခံအခြေအနေ (setting)

နောက်ခံအခြေအနေသည် လူမှုရေးနှင့် ဘာသာစကားဆက်စပ်မှု အခြေအနေဖြစ်ရသည်။ ထိုအခြေအနေများတွင် နေရာပတ်ဝန်းကျင်၊ အချိန်အခါနှင့် ဆက်ဆံမှုအဆင့် စသည်တို့ပါဝင်သည်။ သူငယ်ချင်းနှစ်ဦး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် ထိုင်၍ပြောဆိုသည့် နောက်ခံအခြေအနေနှင့် အစည်းအဝေးတွင် ပြောဆိုသည့်နောက်ခံ အခြေအနေနှစ်ရပ်မှာ တူညီမည် မဟုတ်ပေ။ အလားတူပင် ဆရာနှင့်တပည့်စာသင်ခန်းအတွင်း ပြောဆိုသည့်နောက်ခံအခြေအနေနှင့် ပြင်ပတွင်တွေ့ဆုံပြောဆိုသည့် နောက်ခံအခြေအနေနှင့် ပြင်ပတွင်တွေ့ဆုံပြောဆိုသည့် နောက်ခံအခြေအနေ နှစ်ရပ်မှာတူညီမည် မဟုတ်ပေ။ မည်သည့်အချိန်၊ မည်သည့်နေရာတွင် မည်သူနှင့်မည်သို့ ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟူသော အချက်များသည် နောက်ခံအခြေအနေများပင်ဖြစ်သည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၇၈)

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် ဖော်ပြခဲ့သည့် စကားအကြောင်းခံ (၇) ရပ်လိုအပ်သည်။ ထိုအကြောင်းခံ (၇) ရပ်အနက်မှ တစ်ခုခုမပြည့်စုံလျှင် စကားဖြစ်ရပ်ဖြစ်မလာနိုင်ပါ။ စကားအကြောင်းခံ (၇) ရပ်သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်လျက်ရှိပေသည်။

စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စကားတို့သည် ထမ်းဆောင်ရမည့် တာဝန်များရှိသည်။ အဓိကအားဖြင့် စကားတာဝန် (၇) ရပ် ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ

(၁) ရည်ညွှန်းတာဝန် (referential function)

(၂) ခံစားမှုပြတာဝန် (emotive function)

(၃) ညွှန်ကြားတာဝန် (directive function)

(၄) ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန် (phatic function)

(၅) လူမှုအခြေပြတာဝန် (contextual function)

(၆) ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန် (metalinguistic function)

(၇) ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန် (poetic function) တို့ဖြစ်သည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၇၈)

(၁) ရည်ညွှန်းတာဝန်

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်စုံတစ်ယောက်၊ အကြောင်းအရာတစ်စုံတစ်ခုကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသော တာဝန်ဖြစ်သည်။ “မနက်ဖြန် ကျွန်တော့်ကို ဘယ်သူလာကြိုမှာလဲ” ဟုဆိုရာတွင် ထိုစကားသည် ကြိုရန်ကိစ္စကို ရည်ညွှန်းနေခြင်းဖြစ်သည်။ “ဆရာညို နေကောင်းလား” ဟုဆိုရာတွင် ဆရာညိုကိုရည်ညွှန်းနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ရည်ညွှန်းတာဝန်သည် အသိပေးတာဝန် ဟုလည်းခေါ်သည်။ တစ်စုံတစ်ရာသော အကြောင်း ရပ်ကို အသိပေးဖော်ပြခြင်းသည် အသိပေးတာဝန်ဖြစ်သည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၇၉)

(၂) ခံစားမှုပြတာဝန်

စိတ်တွင်း၌ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှုတစ်စုံတစ်ရာကို ဖော်ပြသောတာဝန်ဖြစ်သည်။ ခံစားမှုပြ တာဝန်ကို ဖွင့်ဟမှုတာဝန်ဟုခေါ်သည်။ မိမိရင်ထဲ၌ ခံစားနေရသော တုန်လှုပ်မှု၊ ထိတ်လန့်မှု၊ ဝမ်းနည်းမှု၊ အံ့ဩမှု စသည့် ခံစားချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖွင့်ဟပြသောတာဝန်ဖြစ်သည်။ “အို ”၊ “ဟယ်”၊ “သေလိုက်ပါ တော့ကွာ”၊ “ငါ့နှယ်နော်”၊ “အသေသတ်ချင်တယ်”၊ “ဟာ ...ဒုက္ခပဲ ”စသည့်စကားမျိုးဖြစ်ပါသည်။ အားကစားပွဲတော်များတွင် ဝမ်းသာအားရအော်ဟစ်အားပေးခြင်း၊ အားမလိုအားမရဆဲဆိုခြင်း တို့သည် လည်း ခံစားမှုပြတာဝန်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်သည်။ ခံစားမှုပြစကားများသည် တစ်ခါတစ်ရံ အာမေဗိုတ်ဆန်သည်။ ခံစားမှုကိုဖွင့်ဟရာ၌ တိုက်ရိုက်ဖော်ပြပုံမျိုးရှိသကဲ့သို့ နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာ ဖော်ပြပုံ မျိုးလည်းရှိသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၈၀)

(၃) ညွှန်ကြားမှုပြတာဝန်

တစ်စုံတစ်ရာသော ကိစ္စရပ်ကို ညွှန်ပြညွှန်ကြားပေးသော တာဝန်ဖြစ်သည်။ တိုက်တွန်းချက်၊ မေတ္တာရပ်ခံချက်၊ နှိုးဆော်ချက်၊ သတိပေးချက်၊ အမိန့်ပေးချက်၊ တားမြစ်ချက်စသည်တို့သည် ညွှန်ပြ တာဝန်ကိုထမ်းဆောင်ကြသည်။ “ပုလင်းကို လှုပ်သောက်ပါ”၊ “အမှိုက်မပစ်ရ”၊ “လက်ယာကပ်မောင်း ပါ”၊ “ကားမောင်းရင်းလက်ကိုင်ဖုန်းမသုံးရ”၊ “နိုင်ငံတော်အလံကို အလေးပြုပါ ”စသည်တို့သည် ညွှန်ကြား တာဝန်ထမ်းဆောင်သောစကားများဖြစ်ကြသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၈၀)

(၄) ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်

ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်သည် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ဖွင့်ပေးရန်၊ ဆက်သွယ်ရေးလမ်း ကြောင်း ဆက်လက်ပွင့်စေရန်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ပိတ်ပေးရန်တို့အတွက် ထမ်းဆောင်ရ သော တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်၏ ထင်ရှားသော သာဓကမှာ တယ်လီဖုန်းပြောသည့် အခါဖြစ်သည်။ တယ်လီဖုန်းဆက်ရာတွင် တစ်ဖက်မှ “ဟဲလို ”ဟုပြောဆိုခြင်းသည် နှုတ်ဆက်ခြင်း မဟုတ်၊ လမ်းကြောင်းဖွင့်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ လမ်းကြောင်းဖွင့်ပြီးနောက် “သက်ဦးရှိပါသလား ” “ပြောနေပါတယ် ”စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ “အော်“ ”အေးလေ“ ”အင်း ”စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ လမ်းကြောင်းဆက်လက်ပွင့်နေစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့နောက် “ဒါပဲနော်” “ဖုန်းချလိုက်တော့မယ်” “ဘိုင့်ဘိုင်” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည် လမ်းကြောင်းကို ပိတ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာမှုနယ်ပယ်တွင် ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်အရ ပြောဆိုသော စကားအများအပြားရှိသည်။ လူတစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက်တွေ့ဆုံသည့်အခါ “ဘယ်သွားမလို့လဲ”၊ “ထမင်းစားပြီးပြီလား”၊ “ထမင်းစားသွားပါဦး” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည် ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်အရ ပြောဆို ခြင်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင်လည်း “Good morning” “Good evening” “How do you do” “Have a nice day” စသည့်များသည် ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်ထမ်းဆောင်သော စကားများဖြစ်ပါသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၈၁)

(၅) လူမှုအခြေပြတာဝန်

လူမှုရေးအခြေအနေအဆက်အစပ်ကို ဖော်ပြသော တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ စာသင်ခန်းအတွင်းသို့ ဆရာဝင်လာသည့်အခါ “မင်္ဂလာပါ ဆရာ” ဟုပြောဆိုနှုတ်ဆက်ခြင်းမျိုး၊ အခမ်းအနားတစ်ခု တွင် အခမ်းအနားမှူးက “အခမ်းအနားစတင်တော့မည်ဖြစ်ပါ၍ နေရာယူပေးကြပါခင်ဗျား” ဟု ပြောခြင်းမျိုး၊ “သဘာပတိကြီးနှင့် အဖွဲ့ပြန်လည်ထွက်ခွာပါတော့မယ်” ဟု ပြောဆိုခြင်းမျိုးသည် လူမှုအခြေပြတာဝန်အရပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒ မိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၈၂)

(၆) ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်

ပြောသူက ပေးလိုသော အချက်အလက်ကို နာသူကောင်းစွာနားလည်သဘောပေါက်အောင်သုံးသည့် စကားမှန်သမျှသည် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်အရ ပြောသောစကားများပင်ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်များ၊ စာရင်းဇယားများ၊ သရုပ်ဖော်ပုံများ၊ ဝေါဟာရစာရင်းများစသည်တို့သည် နာသူနားလည်အောင်ပြုလုပ်ပေးသည့်အတွက် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်သည့်စကားများ ဖြစ်ကြသည်။

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၈၂)

(၇) ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန်

ပြောသူက နာသူထံအချက်အလက်ပေးပို့ရာတွင် သာယာနာပျော်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ကဗျာပုံသဏ္ဌာန်တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပေးပို့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပေးပို့ရာတွင် လျှာခလုတ်တိုက်စကား၊ ကာရန်စကား၊ သံတူကပ်စကား စသည့်စကားများဖြင့် ပြောဆိုနိုင်သည်။ ပြောသူသည် အချက်အလက်ကို ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့နွဲ့ပေးပို့သည့်အတွက် နာသူ၌ရသခံစားမှုတစ်ခုခုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့်အတွက် ယင်းစကား၏ တာဝန်ကို ရသပေးတာဝန် ဟုလည်းခေါ်သည်။

စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် စကားအကြောင်းခံ (၇) ချက်နှင့် စကားတာဝန် (၇) ရပ်တို့သည် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုရှိကြသည်။ ဆက်သွယ်ပုံမှာ တစ်ဖက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

စကားတာဝန်	စကားအကြောင်းခံ
(၁) ရည်ညွှန်းတာဝန်	အကြောင်းအရာ
(၂) ခံစားမှုတာဝန်	ပြောသူ
(၃) ညွှန်ကြားတာဝန်	နာသူ
(၄) ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်	လမ်းကြောင်း
(၅) လူမှုအခြေပြတာဝန်	နောက်ခံအခြေအနေ
(၆) ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်	သင်္ကေတ
(၇) ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန်	အချက်အလက်

(ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၊ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်၊ ၂၀၀၃၊ ၈၂)

(၁) ရည်ညွှန်းတာဝန်နှင့် အကြောင်းအရာ

ရည်ညွှန်းတာဝန်သည် အကြောင်းအရာနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြခြင်းသည် ရည်ညွှန်းတာဝန်၏ လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- “ညက ရုပ်ရှင် ညှို့လိုက်တာ” ဟုဆိုရာတွင် ရုပ်ရှင်ကို ရည်ညွှန်းနေခြင်း ဖြစ်ပြီး အကြောင်းအရာသည် ရုပ်ရှင်နှင့် ပတ်သက်သောအကြောင်းအရာဖြစ်သည်။ အလားတူပင် “ဘယ်အချိန် ဘူတာဆင်းမှာလဲ” ဟုဆို ရာတွင် ဘူတာကို ရည်ညွှန်းနေခြင်းဖြစ်ပြီး အကြောင်းအရာသည် ခရီးသွားသည့်ကိစ္စဖြစ်သည်။

(၂) ခံစားမှုတာဝန်နှင့် ပြောသူ

ခံစားမှုပြတာဝန်သည် ပြောသူနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ဥပမာ “-စိတ်ပျက်လိုက်တာ ”၊ “သိပ်စိတ်ညစ် တယ်” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည် ပြောသူနှင့်သာ ဆိုင်သည်။

(၃) ညွှန်ကြားတာဝန်နှင့် နာသူ

ညွှန်ကြားတာဝန်သည် တစ်စုံတစ်ယောက်ကို စေခိုင်းခြင်း၊ ညွှန်ကြားခြင်း၊ နှိုးဆော်ခြင်း၊ သတိပေးခြင်း ဖြစ်သည့်အတွက် နာသူနှင့်သက်ဆိုင်သည်။ ဥပမာ “-ဆေးလိပ်မသောက်ရ”၊ “ကွမ်းတံထွေး မထွေးရ”၊ “မီးသတိပြု ”စသည်ဖြင့် ညွှန်ကြားခြင်းသည် နာသူနှင့်သာသက်ဆိုင်သည်။

(၄) ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်နှင့် လမ်းကြောင်း

ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်သည် လမ်းကြောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ လမ်းကြောင်းဖွင့်ပေးခြင်း၊ လမ်း ကြောင်းတည်တံ့နေစေခြင်း၊ လမ်းကြောင်းပိတ်ပေးခြင်းတို့သည် ဆက်သွယ်မှုတာဝန်ဖြစ်သည်။ “ဟုတ်ကဲ့ ”၊ “အော် ...အော် ”၊ “အင်း ”၊ “ဟုတ်တာပေါ့”၊ “ဒါပဲနော် ”စသည့်စကားများသည် လမ်းကြောင်း ဆက်သွယ်မှုတာဝန်တို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော စကားများဖြစ်သည်။

(၅) လူမှုအခြေပြတာဝန်နှင့် နောက်ခံအခြေအနေ

လူမှုအခြေပြတာဝန်သည် နောက်ခံအခြေအနေနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ ဥပမာ- အခမ်းအနား တစ်ခုတွင် “သဘာပတိကြီးနှင့် အဖွဲ့ရောက်လာပါပြီဖြစ်ပါ၍ မတ်တတ်ရပ်ပေးကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံ

အပ်ပါသည်ခင်ဗျား” ဟုပြောဆိုခြင်းမျိုးသည် လူမှုအခြေပြတာဝန်နှင့် နောက်ခံအခြေအနေတို့ဆက်စပ်နေသည့် စကားပင်ပဖြစ်သည်။

(၆) ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်နှင့် သင်္ကေတ

ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်သည် သင်္ကေတနှင့် ဆက်နွှယ်သည်။ သင်္ကေတကို ပြောသူရော နာသူပါ သိရှိ တတ်ကျွမ်းရမည်။ ပြောသူအသုံးပြုသည့် သင်္ကေတကို နာသူကကောင်းစွာတတ်မြောက်ပါမှ ပြောသူ ပေးလိုသည့် အချက်အလက်ကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ပြောသူကလည်း နာသူ ကောင်းမွန်စွာ နားလည်အောင် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြနိုင်ရန်အတွက် သင်္ကေတကို ကျွမ်းကျင်စွာ အသုံးပြုနိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။

(၇) ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန်နှင့် အချက်အလက်

ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန်သည် အချက်အလက်နှင့် ဆက်နွှယ်သည်။ အထူးသဖြင့် အချက်အလက်ကို ဖော်ပြလိုသည့်ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ဆက်နွှယ်သည်။ ကဗျာလင်္ကာများ၊ ကာရန်၊ နဘောသုံးစကားများ၊ သံတူကပ် စကားများ စသည်တို့သည် ပေးလိုသည့်အချက်အလက်များကို ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့နာပျော်ဖွယ် ဖြစ်အောင် ရှင်းပြ ခြင်းဖြစ်သည်။

စကားတာဝန်တစ်ရပ်နှင့် စကားအကြောင်းခံတစ်ရပ် ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟုဆိုသော်လည်း သတိပြုရန်အချက်မှာ တစ်ခါတစ်ရံ တာဝန်တစ်ခုထက်ပိုသော စကားများလည်းရှိသည်။ ဥပမာ -ကုန်စည်သေတ္တာတစ်ခုတွင် “Glass” ဟုရေးထားသောစကားလုံးသည် စကားလုံးတစ်လုံးသာ ဖြစ်သော်လည်း တာဝန်နှစ်ခုရှိနေသည်။ ပထမတာဝန်မှာ သေတ္တာထဲတွင်ပါဝင်သော ပစ္စည်းမှာဖန်ခွက်ဖြစ်ကြောင်း ရည်ညွှန်းသည့် ရည်ညွှန်းတာဝန်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယတာဝန်မှာ သတိထားကိုင်တွယ်ရန် ညွှန်ကြားသည့် ညွှန်ကြားတာဝန်ဖြစ်သည်။ အလားတူ “ဗို့အား ၆၀၀၀ ”ဆိုသည့် စာတန်းတွင်လည်း ဗို့အားကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသည့် ရည်ညွှန်းတာဝန်နှင့် မကိုင်နှင့်ဟု ညွှန်ကြားသည့် ညွှန်ကြားတာဝန်တို့ ပါရှိနေသည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် နှုတ်မြွက်စကားတစ်ခုသည် ပြောသူနှင့် နာသူအပေါ်မူတည်ပြီး တာဝန် ပြောင်းသွားတတ်သည်။ ဥပမာ “-ကောင်းတာစားရမယ်၊ လတ်ဆတ်တာစားရမယ်၊ အားရှိတာစား ရမယ် ” ဟူသော ပြောကြားချက်သည် ဆရာဝန်ကလူနာကို ပြောသည်ဆိုလျှင် ညွှန်ကြားတာဝန်ဖြစ်ပြီး ဈေးသည်က ဈေးဝယ်ကိုပြောလျှင် ရည်ညွှန်းတာဝန် ဖြစ်ပေသည်။

အလားတူပင် “ဘယ်သွားမလို့လဲ” ဟူသောစကားသည် မိတ်ဆွေနှစ်ဦးပြောသည်ဆိုလျှင် ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်ဖြစ်ပြီး အဖေကသားဖြစ်သူကို မေးသည်ဆိုလျှင် ရည်ညွှန်းတာဝန်ဖြစ်သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် မသွားစေချင်သည့် သဘောရှိနေလျှင် မသွားရန် တားမြစ်သည့် ညွှန်ကြားတာဝန် လည်းပါရှိနေပေသည်။ (အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၈၃-၈၆)

သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို ဘာသာစကားတာဝန် (၇)ရပ်ဖြင့် လေ့လာရာ တွင် လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှလေ့လာတင်ပြပါမည်။ စကားတာဝန် (၇)ရပ်အပြင် စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံတို့ကိုလည်း လူမှုဘာသာဗေဒသီအိုရီများဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာပါမည်။ ဤသို့

လေ့လာရာတွင် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို စကားတာဝန်(၇)ရပ်အပြင် စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံတို့ဖြင့်လည်း ဆက်စပ်၍ လေ့လာတင်ပြပါမည်။

နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများတွင် တွေ့ရသော စကားတာဝန်များ

လူတို့နေ့စဉ်ပြောဆိုနေသော အပြောစကားများတွင် စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းရင်းခံများနှင့် စကားတာဝန်များသည် ဒွန်တွဲနေသည်။ ထို့ကြောင့် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများတွင် တွေ့ရသော စကားတာဝန်များကို အဓိကထားလေ့လာတင်မည်ဖြစ်သော်လည်း စကားဖြစ်ရပ်တစ်ခုသည် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေကြောင်းကိုတွေ့ရသည်။ စကားဖြစ်ရပ်မရှိလျှင် စကားအကြောင်းရင်းခံများလည်း မရှိနိုင်သကဲ့သို့ စကားတာဝန်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာမည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်စကားတာဝန်များဖြင့် လေ့လာသော်လည်း စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းရင်းခံများကိုလည်း ထည့်သွင်း၍ လေ့လာတင်ပြပါမည်။

ရည်ညွှန်းတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်စုံတစ်ယောက်၊ အကြောင်းအရာတစ်စုံတစ်ခုကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသော တာဝန်ဖြစ်သည်။ တစ်စုံတစ်ရာသော အကြောင်းရပ်ကို အသိပေးဖော်ပြခြင်းသည် အသိပေးတာဝန်ဖြစ်သည်။ ထိုရည်ညွှန်းတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံကို ဖော်ပြရလျှင် -

“ဆရာ၊ ဆရာမတို့ရေ ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်းတွေရဲ့ နည်းပြတန်းတွေနဲ့ အဖြေလွှာတွေကို ဦးစားပေး စစ်ဆေးပေးပါ”

“ပါမောက္ခချုပ်ရဲ့ နိုင်ငံခြားခရီးစဉ်အတွေ့အကြုံရှင်းလင်းပွဲကို နေ့လယ် ၂ နာရီ စမယ်။ ဌာနက ဆရာ၊ ဆရာမတွေသွားတက်ကြပါ”

“တနင်္လာနေ့ စာမေးပွဲစပါမယ်။ ဒါကြောင့် ဆရာ၊ ဆရာမတွေအားလုံး တာဝန်ကျတဲ့ အခန်းတွေကို အချိန်အတိအကျရောက်အောင်လာပေးကြပါ”

“ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံစာတမ်းဖတ်မယ့် ဆရာ၊ ဆရာမတွေကို ပြောချင်ပါတယ်။ အခုလာမယ့် သောကြာနေ့ ၂၇ ရက်နေ့မှာ စာတမ်းကို ကျွန်မဆီပေးပို့ကြပါ။ ၂၇ ရက်နေ့ နောက်ဆုံးထားပြီး ပေးပို့ကြပါ”

ယခုတင်ပြထားသည့် စကားခွန်းများသည် ရည်ညွှန်းတာဝန်ကို ဖော်ပြနေသော စကားခွန်းများဖြစ်ကြပါသည်။ ရည်ညွှန်းတာဝန်တွင် အသိပေးမှုတာဝန်လည်းပါဝင်နေကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ အထက်ဖော်ပြထားသည့် စကားခွန်းများကိုလေ့လာပါက ရည်ညွှန်းတာဝန်တွင် ပြောဆိုရသည့် အကြောင်းအရာပါဝင်ပါသည်။ အကြောင်းအရာသည် ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်းများ၏ နည်းပြတန်း ရမှတ်နှင့် အဖြေလွှာရမှတ်များကို ဦးစားပေး၍ စစ်ဆေးရန်ကိစ္စဖြစ်ပြီး သင်ကြားသည့် ဆရာ၊ ဆရာမများကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုနေသည့် စကားခွန်းဖြစ်ပါသည်။ စကားခွန်းတိုင်းတွင် ပြောရသည့်အကြောင်းအရာ ပါဝင်နေကြောင်းကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ခံစားမှုပြတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

စိတ်တွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှုတစ်စုံတစ်ရာကို ဖော်ပြသောတာဝန်ဖြစ်သည်။ ခံစားမှုပြတာဝန်ကို ဖွင့်ဟမှုတာဝန်ဟုလည်းခေါ်သည်။ ခံစားမှုပြတာဝန်ကို ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံများကို တင်ပြပါမည်။

"သူငယ်ချင်းရေ ငါစိတ်တောင်ညစ်တယ်။ နင့်အခြေခံတွေလေ မနေ့ကသင်ထားတဲ့ စာတွေကို ဒီနေ့မေးတာ မေ့သွားပြီတဲ့ ဟယ် "

"ဆရာရေ ဒီလကုန် QA စစ်မှာမို့ teaching plan, lesson plan တွေ၊ attendance တွေ၊ SOP တွေ စုထားပါတဲ့။ ကျွန်တော်တစ်ဝက်ပဲပြီးသေးတယ်။ ငိုတောင် ငိုချင်လာပြီ"

"ဒီအပတ် HRD သင်တန်းတွေ စဖွင့်မယ်တဲ့။ ဆရာသိပြီးပြီလား။ နားမယ်တောင် မကြုံရသေးဘူး။ ကြားလိုက်တာ ရင်တောင်မောတယ်"

"အဲ့ဒီအတန်းက တစ်ခန်းလုံး ခဏခဏပြေးတယ်။ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းတွက်ရမှာတောင် စိတ်ကုန်တယ်။ ဘယ်လိုကျောင်းသားတွေလည်းမသိဘူး"

အထက်ဖော်ပြပါ စကားခွန်းများတွင် ပြောသူ၏ ခံစားမှုများထင်ဟပ်နေကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စကားခွန်းတိုင်းတွင် ပြောသူသည် သူခံစားနေရကြောင်းကို "စိတ်တောင်ညစ်တယ်၊ ငိုတောင်ငိုချင်လာပြီ၊ ရင်တောင်မောတယ်၊ စိတ်ကုန်တယ်" စသည့်စိတ်ခံစားမှုပြ စကားလုံးများကို ပြောသည့်စကားခွန်းတွင် ထည့်သွင်းပြောဆိုနေကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပြောသူ၏ စိတ်ခံစားမှုကို စကားလုံးများသည် စကားခွန်းတွင် ပါဝင်နေကြောင်းကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ညွှန်ကြားတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

တစ်စုံတစ်ခုသော ကိစ္စရပ်ကို ညွှန်ပြညွှန်ကြားပေးသော တာဝန်ဖြစ်သည်။ ညွှန်ကြားတာဝန်ကို ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းများကို တင်ပြပါမည်။

"ဆရာ၊ ဆရာမတို့ရေ Universities Research Journal မှာပါတဲ့ ဆရာ၊ ဆရာမတို့ ရဲ့စာတမ်းကို လာပြီးတော့ စုံစမ်းပေးပါနော်။ စာအုပ်ကိုလာယူပါလို့တော့ ညွှန်ကြားမထားပါဘူး။ စာအုပ်ရတဲ့အချိန်ကျတော့မှ ကျွန်မဆက်သွယ်ပါမယ်"

"ဆရာ၊ ဆရာမတို့ရေ ဆရာကြီးက သူနိုင်ငံခြားခရီးစဉ်က မရောက်ခင်မှာ QA အတွက် လုပ်ရမယ့် Criteria တွေအတိုင်း အဆင်သင့်လုပ်ထားပါလို့ ညွှန်ကြားထားပါတယ်။ အဲ့ဒါ ပြီးစီးမှုကို ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ တင်ပေးပါရင် "

"ကဲအားလုံးပဲ သင်ကြားမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဘယ်အခြေအနေရောက်နေပြီလဲ။ ပါမောက္ခချုပ်ရဲ့ ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း ပြီးစီးမှုတွေကို တင်ပြပါဦး "

"ကျောင်းသားကျောင်းသူများ စာမေးပွဲခန်းထဲရောက်ရင် စာမေးပွဲစည်းကမ်း အတိုင်းဖြေဆိုပါ။ မသမာမှုပြုလုပ်ရင် စာမေးပွဲစည်းကမ်းနဲ့အညီ အရေးယူရပါမယ်။ ဒါကြောင့် စာမေးပွဲကို အရိုးသားဆုံး၊ အသန့်ရှင်းဆုံးဖြေဆိုကြပါ "

“ဒီရက်ပိုင်း ဝမ်းလျှောတဲ့၊ ဖျားတဲ့ကျောင်းသားကျောင်းသူတွေများနေပါတယ်။ ဒါကြောင့်နေမကောင်းတဲ့ ကျောင်းသားကျောင်းသူတွေနဲ့ ကျန်းမာနေသေးတဲ့ ကျောင်းသား ကျောင်းသူတွေကို သီးသန့်စီထားပေးရင် ရောဂါကူးစက်မှုတွေ မဖြစ်နိုင်တော့ပါဘူး ”

အထက်ဖော်ပြပါ စကားခွန်းများတွင် တစ်စုံတစ်ဦးကစေခိုင်းခြင်း၊ ညွှန်ကြားခြင်း၊ နှိုးဆော်ခြင်း၊ သတိပေးခြင်း ဖြစ်သည့်အတွက် နာသူနှင့်သက်ဆိုင်သည်။ နာသူသည် မည်သူဖြစ်ကြောင်းကို စကား ဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းရင်းခံများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ နာသူမှာ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျောင်းသား ကျောင်းသူများဖြစ်သည်။ ညွှန်ကြားခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်း၊ သတိပေးခြင်း၊ စေခိုင်းခြင်းများကို အဓိက တွေ့နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါစကားခွန်းများသည် အဆင့်မြင့်ပညာရေးကဏ္ဍတွင် နေ့စဉ်ကြားနိုင်သော ညွှန်ကြားမှုပြတာဝန်ကို ဖော်ဆောင်နေသည့် စကားခွန်းများဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်သည် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ဖွင့်ပေးရန်၊ ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်း ဆက်လက်ပွင့်စေရန်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ပိတ်ပေးရန်တို့အတွက် ထမ်းဆောင် သော တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်တွင် အထင်ရှားဆုံးမှာ တယ်လီဖုန်း ပြောခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခုအခါခေတ်မီ နည်းပညာများအသုံးပြု၍ တယ်လီဖုန်းပြောခြင်းထက် တယ်လီဖုန်းကို အင်တာနက်ချိတ်ဆက်ပြီး အက်ပလီကေးရှင်းဖြင့် အသံဖိုင်ကိုပို့နိုင်ပြီ ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ချိန်ကတယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်သည့် ပုံစံထက်ပိုမိုခေတ်မီသောအသံဖြင့် ဆက်သွယ်သည့် အပြောပုံစံကိုတင်ပြပါမည်။ ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန် ဖော်ပြနေသော စကားခွန်းများကို တင်ပြပါမည်။

စကားခွန်းပုံစံ (၁)

“ကိုနိုင်ဝင်းရေ ... မနက်ဖြန် ကျောင်းလာရင် အခုပို့လိုက်တဲ့ အိမ်စာတွေကို ပြီးအောင် ရေးခဲ့ပါ”

"အားလုံးလား ... ဆရာ၊ တစ်ဝက်လောက်ပြီးရင်ရော ရလားခင်ဗျာ”

"ကိုနိုင်ဝင်းရယ် ... ဈေးမဆစ်ပါနဲ့။ ဒီညပြီးအောင်ရေးလိုက်ရင် ပြီးပါတယ်.. နော်”

"ဟုတ်ကဲ့ပါ .. ဆရာရယ်။ ကြိုးစားပါ့မယ်ခင်ဗျာ”

စကားခွန်းပုံစံ (၂)

"EC ... မနက်ဖြန် Portfolio Presentation ရှိတယ်ဆိုတာ တစ်ခန်းလုံး သိပြီးပြီမဟုတ်လား”

"ဟုတ်ကဲ့ ... သိပါတယ် ဆရာ။ ဆရာဘာများ မှာချင်လို့လဲခင်ဗျာ။ ကျွန်တော် group မှာ ပို့ထားလိုက်ပါမယ်ခင်ဗျာ”

"ရတယ် EC ။ ဆရာသိချင်တာ မနက်ဖြန် Portfolio Presentation မှာ ကျောင်း မလာတဲ့သူတွေကို အမှတ်မပေးဘူးဆိုတာရော သိကြသလား”

"ဟုတ်ကဲ့ ... သိကြမှာပါ ဆရာ။ ကျွန်တော် အတန်းထဲမှာ အားလုံးကိုကြည့်ထားပြီး သားပါခင်ဗျာ"

"အိုကေ EC ။ ဒါဆိုရပြီ။ တော်ကြာနောက်မှ မပြောလို့ မသိပါဘူးဖြစ်နေမယ်။"

အထက်ဖော်ပြပါ စကားခွန်းပုံစံ (၂) ခုတွင် ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်နှင့် လမ်းကြောင်းသည် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နေကြောင်းကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ အပြန်အလှန်စကားပြောနေချိန်တွင် ပြောသူရော နာသူပါ အပြန်အလှန် ပြောဆိုနေကြသည်။ အပြန်အလှန်ပြောဆိုသည့် လူမှုအခြေအနေတွင် ဆရာနှင့် ကျောင်းသားဆက်ဆံရေးဖြစ်၍ ဆရာဘက်မှ ညွှန်ကြားသည့်ပုံစံနှင့် အသိပေးသည့်ပုံစံရှိပါသည်။ နာသူဘက်မှလည်း ကျောင်းသားဖြစ်၍ ဆရာကိုလေးစားမှုဖြင့် အပြန်အလှန်ပြောဆို နေကြောင်းကိုတွေ့ရပါသည်။ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းသည် ပြတ်တောက်မသွားဘဲပွင့်နေသည်ကိုလည်းတွေ့ရပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် "ဟုတ်ကဲ့၊ ကြိုးစားပါမယ်" စသည့်စကားများဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးကို တစ်ဖက်သတ်မဖြစ်စေဘဲ အပြန်အလှန်ရင်းနှီးနှေးထွေးစွာ ဆက်ဆံနေကြောင်းကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

လူမှုအခြေပြတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

လူမှုရေးအခြေအနေအဆက်အစပ်ကို ဖော်ပြသောတာဝန်ဖြစ်သည်။ အချို့သော စကားခွန်းများသည် ပြောသူတို့၏ လူမှုအခြေအနေအဆက်အစပ်ကို ဖော်ပြနေသည်။ ယခုလူမှုအခြေအနေ အဆက်အစပ်ကို ဖော်ပြသည့် စကားခွန်းပုံစံများကို တင်ပြပါမည်။

"ဘွဲ့ယူမည့် ကျောင်းသားကျောင်းသူများရှင် ပါမောက္ခချုပ်ဆရာကြီးဦးဆောင်သော သဟာယအဖွဲ့ဝင်များ မကြာခင် ကြွရောက်လာတော့မှာဖြစ်တဲ့အတွက် မိမိတို့ရဲ့ ထိုင်ခုံ နေရာများမှာ နေရာယူပေးပါရန် မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါတယ်ရှင် "

"အခြေခံအဆင့် ကျောင်းသားကျောင်းသူများရှင် သင်တန်းဆင်းအောင်လက်မှတ် လက်ခံရယူရန် နေရာယူပေးပါရှင်"

"နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးကြွရောက်လာပြီဖြစ်ပါ၍ မတ်တတ်ရပ်ပြီး ကြိုဆိုပေးပါရန် မေတ္တာရပ်ခံပန်ကြားအပ်ပါတယ်ရှင်"

"ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းရဲ့ ၄/၂၀၁၅ အစည်းအဝေးပွဲစတင်တော့မှာဖြစ်ပါ၍ ဗုဒ္ဓသာသနံ စိရိတိတ္ထ၊ အစချီ ဂါထာရွတ်ဆို၍ အခမ်းအနားစတင်ပါမယ်ရှင်"

"မင်္ဂလာပွဲကို ကြွရောက်လာတဲ့ ရွှေပွဲလာဧည့်ပရိသတ်များခင်ဗျာ ... မကြာမီအချိန် အတွင်းမှာ မင်္ဂလာသူတို့သားနဲ့ သူတို့သမီးတို့ဟာ ပရိသတ်ရှေ့မှောက်ကို လျှောက်လှမ်း လာတော့မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မိမိတို့ရဲ့သတ်မှတ်ထားတဲ့ထိုင်ခုံ နေရာများမှာနေရာ ယူပေးပါရန်မေတ္တာရပ်ခံပန်ကြားအပ်ပါတယ်ခင်ဗျာ"

အထက်ပါစကားခွန်းများသည် ရောက်နေသည့်နေရာနှင့် အခြေအနေအရ မည်ကဲ့သို့နေရာဖြစ် သည်ကိုအလွယ်တကူသိနိုင်ပါသည်။ ထိုနေရာမျိုးရောက်ရှိသည့် ပရိသတ်၏လူမှုအခြေအနေ အဆင့် အတန်း အရပ်ရပ်၏ နောက်ခံကို ဖော်ပြနေသော စကားခွန်းများဖြစ်ပါသည်။

ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

ပြောသူကပေးလိုသော အချက်အလက်ကို နာသူကောင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက်အောင် သုံးသည့်စကားမှန်သမျှသည် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်အရ ပြောသောစကားများဖြစ်သည်။

“ဟယ် ...မတွေ့ရတာကြာပြီ။ အညာဆယ်ရော ” ...

“သူက ကျွန်တော်ရဲ့ ချာကီးရား ပါဗျာ ” ...

“ဘာလုပ်နေလဲ။ အိမ်စာပြီးပြီလား။ အိုးမို့ ..နေမကောင်းဘူးလား။ အာ ...

မိရာနဲယော ..၊ သွေ့ပူချိ ” ...

“အိုး ...ကွန်မော့ရော ...ချစ်စရာကောင်းလိုက်တာ ”

“အိုး ...ဝမ်းသာလိုက်တာ၊ ကော့ပွန်ခပ် ”

“ဆရာ ...ဆာဝါဒီခပ်ပါခင်ဗျာ ”

“မင်းသားကြီး ...ရောက်ပြီလား။ မင်းနောက်ကျတယ်နော် ”

အထက်ပါစကားခွန်းများသည် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြတာဝန်နှင့် သင်္ကေတဆက်သွယ်နေကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ပြောသူရော နာသူပါ သင်္ကေတကို ကောင်းစွာတတ်ကျွမ်းရမည်။ အပြန်အလှန်ပြောပုံစံ တွင် “အညာဆယ်ရော = မင်္ဂလာပါ၊ ချာကီးရား = အချစ်၊ မိရာနဲယော = အားနာလိုက်တာ၊ ကွန်မော့ရော = ကျေးဇူးတင်ပါတယ်၊ ကော့ပွန်ခပ် = ကျေးဇူးတင်ပါတယ်၊ ဆာဝါဒီခပ် = မင်္ဂလာပါ၊ မင်းသားကြီး = မင်းသားတစ်ယောက်ကဲ့သို့ ပြောဆိုနေထိုင်တတ်သူ” စသည့်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြောသူရောနာသူပါ အပြန်အလှန်နားလည်၍ ပြောစကားတွင် ထည့်သွင်းပြောဆိုနေကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါတာဝန်တွင် ပြောသူရော နာသူပါအသုံးပြုသည့် သင်္ကေတကိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်တတ်ကျွမ်းရန် လိုအပ်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန်ဖော်ပြနေသည့် စကားခွန်းပုံစံ

ပြောသူကနာသူထံ အချက်အလက်ပေးပို့ရာတွင် သာယာနာပျော်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ကဗျာပုံသဏ္ဌာန်တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပေးပို့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းစကားတာဝန်ကိုပင် ရသပေးတာဝန်ဟုလည်းခေါ်သည်။ ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြတာဝန်သည် အချက်အလက်နှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် အချက်အလက်ဖော်ပြလိုသည့် ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။

“လူတွေက ခက်တယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မှန်တယ်ချည်းထင်နေကြတယ်။ အမှန်က စိတ်ဓာတ်ယိမ်းယိုင်သွားရင် စိတ်ကပ်လိမ်းလည်း မနိုင်တော့ပါဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ စိတ်ဆိုတာ ရုပ်မှာပေါ်တယ်။ စိတ်ကပြောင်းသွားရင် ရုပ်မှာပေါ်လာတယ်။ ဒါကြောင့် စိတ်က မကောင်းတာတွေနေရင် မကောင်းတဲ့သရုပ်က ရုပ်မှာပေါ်လာတယ်။ ဒီတော့ မိတ်ကပ်အကောင်းစားတွေ ဘယ်လောက်ပဲလိမ်းလိမ်း မကောင်းတဲ့သရုပ်က ပေါ်နေတဲ့ အတွက် ရုပ်ကိုကောင်းအောင် မဖုံးနိုင်ပါဘူး ”

"ကျောင်းလည်း မလာဘူး။ အိမ်စာလည်း မလုပ်ဘူး။ ဘာတွေသင်လဲ မစုံစမ်းဘူး။ ဒီတော့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်တာဝန်ယူပါ။ ဆရာတို့ကတော့ မေးခွန်းက ပုံမှန် အတိုင်းပဲ ထုတ်မှာပဲ။ အဲ့တော့ ရရင် ရ၊ မရရင် ကျ။ ဒါပဲရှိတယ်။ ခိုးချရင် စည်းကမ်းအတိုင်း အပြစ်ပေးမယ်။ ဒါပဲ"

"အလကားနေတိုင်း ဟိုလူ ဒီလူတိုင်မယ်ဆိုပြီး လာခြောက်မနေနဲ့။

ဒါမျိုးမကြောက်လို့ ရွာတရိုးလျှောက်နေတာ၊ သဘောပေါက်၊ မဟာမျိုးအခြောက်
တော့မဟုတ်ဘူး"

အထက်ပါစကားခွန်းများတွင် ကာရန်နဘောချိတ်ဆက်၍ အချက်အလက်ကိုပြောဆိုကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ကာရန်နဘောချိတ်ဆက်မှုအဖြစ် "စိတ်ဓာတ်ယိမ်းယိုင် မိတ်ကပ်လိမ်းမနိုင်၊ ရရင် ရ မရရင် ကျ၊ ဒါမျိုးမကြောက်လို့ ရွာတရိုးလျှောက်၊ မဟာမျိုးအခြောက် "အစရှိသောဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြ တာဝန်နှင့် အချက်အလက်ကို ချိတ်ဆက်၍ပြောဆိုကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖက်သားနာသူကို သာမန်ပြော စကားမျိုးမပြောဘဲ ကာရန်နဘောချိတ်ဆက်၍ပြောဆိုထား၍ ဟာသလည်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဗဟုသုတလည်း ဖြစ်ဖွယ် တွေ့ရပါသည်။

စကားတာဝန်များတွင် တစ်ခါတစ်ရံ စကားလုံးမသုံးသည့်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် အသုံးပြုပုံမျိုးကို လည်းတွေ့နိုင်ပါသည်။ ယခုစာတမ်းတွင် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကိုသာ အဓိကထားလေ့လာ သည့်အတွက် စကားလုံးမသုံးသည့်ပုံသဏ္ဌာန်များကို ထည့်သွင်းမဖော်ပြတော့ပါ။

မြဲငုံသုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများကို ဘာသာစကားတာဝန် (၇) ရပ်ဖြင့် လေ့လာ တင်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ်ပြောဆိုနေသော အပြောစကားများသည် ဘာသာ စကားတာဝန်များဖြင့် ကင်းလွတ်သည့်စကားများမရှိကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

လူမှုဘာသာဗေဒ၏ စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံ၊ စကားတာဝန်များကို ချိတ်ဆက် ၍လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ စကားခွန်းတိုင်းသည် စကားဖြစ်ရပ်၊ စကားအကြောင်းခံ၊ စကားတာဝန် များပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ရည်ညွှန်းတာဝန်သည် အသိပေးတာဝန်လည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရည်ညွှန်း တာဝန်ကို ဖော်ပြသော စကားခွန်းတွင် အသိပေးတာဝန်များထင်ဟပ်လျက် ရှိကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ခံစားမှုပြတာဝန်ကို ဖော်ပြသောစကားခွန်းများတွင် ပြောသူ၏ခံစားမှုကို ဖော်ပြသောစကားလုံးများ ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ညွှန်ကြားတာဝန်ကို ဖော်ပြသော စကားခွန်းတွင်လည်း တစ်စုံတစ်ဦးက ညွှန်ကြားမှုပေးသောစကားခွန်းများကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ညွှန်ကြားမှုကို နာသူအတွက် စေခိုင်းခြင်း၊ ညွှန်ကြားခြင်း၊ နှိုးဆော်ခြင်း၊ သတိပေး ခြင်းဖြစ်စေသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ဆက်သွယ်မှုပြတာဝန်ကို ဖော်ပြသော စကားခွန်းများတွင် ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းပွင့်စေရန် အပြန်အလှန်ပြောစကားများ ရပ်မသွားစေရန် စကားပြော နေစဉ်အတွင်းမှာပင် "ဟုတ်ကဲ့၊ ရပြီ၊ ရတယ်" စသည်ဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ဆက်လက်ပွင့်နေစေရန် အပြန် အလှန်ပုံစံ စကားအချိတ်အဆက်မိစေရန် ပြောဆိုနေကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ လူမှုအခြေပြတာဝန်ကို

ဖော်ပြသော စကားခွန်းများတွင်လည်း ယခုရောက်ရှိနေ သောနေရာအခြေအနေ၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေကို ထင်ဟပ်နေသော စကားခွန်းများကိုတွေ့ရပါသည်။ ထိုစကားခွန်းများကို ကြားဖူးသူ တိုင်းသည် မည်သည့်အခန်းအနားတွင် ရောက်ရှိနေကြောင်းကိုလည်း မှန်းဆနိုင်ပါသည်။ ဖွင့်ဆိုရှင်းပြ တာဝန်ကို ဖော်ပြသောစကားခွန်းများတွင် ပြောသူရောနာသူပါ အပြန်အလှန်နားလည်သော ဘာသာ စကားသင်္ကေတများကိုအသုံးပြုပြီး အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ဖွဲ့နွဲ့ရှင်းပြ တာဝန်ကိုဖော်ပြသောစကားခွန်းတွင်လည်း ပြောလိုသည့် အချက်အလက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ကိုပေါ်အောင် ပြောဆိုသောစကားခွန်း များကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် နေ့စဉ်သုံးအပြောစကားများသည် ဘာသာစကားတာဝန်များပါဝင်နေကြောင်းကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ လူတို့သည် နေ့စဉ်စကားပေါင်းမြောက်မြားစွာ ပြောဆိုနေကြသော်လည်း ထိုပြောနေသော စကားတိုင်း၊ စကားခွန်းတိုင်း၏ နောက်တွင်တာဝန်အမျိုးမျိုးသည် ဒွန်တွဲနေကြောင်းကို မေ့လျော့နေကြဟန်တူပါသည်။ ထို့ကြောင့်ဘာသာစကားကို နေ့စဉ်ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြု နေသူတို့အတွက် ဘာသာစကားတာဝန်သာမပါ အပြောစကားတိုင်းတွင် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်သိမှုဖြင့် ပြောဆိုဆက်ဆံပါက နေ့စဉ်ကြုံတွေ့ရမည့် လူမှုဘဝသည် သာသာယာယာရှိနေလိမ့်မည် ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အပြောပုံစံနှင့် အရေးပုံစံသည် အစဉ်အမြဲဒွန်တွဲလျက်ရှိသည်။ အချို့ ဘာသာစကားများသည် အပြောပုံစံနှင့် အရေးပုံစံတူညီကြသော်လည်း အချို့ဘာသာစကားများတွင် အပြောပုံစံနှင့် အရေးပုံစံသည် ကွဲပြားကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားကိုလေ့လာပါက အပြောပုံစံ သာမက အရေးပုံစံကိုလည်း ထည့်သွင်းလေ့လာကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုသူ တို့သည် မိမိတို့အသုံးပြုသည့် အပြောပုံစံနှင့်အရေးပုံစံ မည်သို့ကွဲပြားခြား နားသည်ကိုသိရန် အရေးကြီး ပါသည်။ မိမိအသုံးပြုသည့် ဘာသာစကား၏ အပြောနှင့်အရေးကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စွာ အသုံးပြုနိုင် သူသည် ဘာသာစကားတွင် ဆရာတစ်ဆူသဖွယ် ဘာသာစကား၏ လျှို့ဝှက်ချက်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်သူ ဖြစ်လာပါမည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားလေ့လာသူတိုင်းသည် မိမိတို့လေ့လာသည့် ဘာသာစကား၏ ဝိသေသလက္ခဏာကို သိရှိပါက ဘာသာစကားနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အကြံပြုချက်များ ကို ပေးစွမ်းနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်းကို လေ့လာ သိရှိရပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၀၃ ။ **လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်**။ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့။

အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၀၅ ။ **လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား**။ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့။

အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၁၀ ။ **ဘာသာစကားသုတ**။ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့။